

III

ANDREAS SAMPERS

RESTITUTIO PRISCAE PROVINCIAE AUSTRIACAE ET ERECTIO NOVAE PROV. GERMANICAE, 1852-1854

INTRODUCTIO

Postquam Patres die 6 IV 1848 ex Wien expulsi fuerant, tam e conventu ad Scalas Marianas (1), quam ex hospitio in Weinhaus (2), inimici Congregationis omni conatu id agebant, ut suppressio legalis a suprema rei politicae administratione statueretur (3). Die 7 V 1848, post mensem a violenta expulsionem, augustissimo decreto Imperatoris Ferdinandi Congregatio in toto Imperio Austriaco dissoluta est (4). Plures Patres extra fines Austriae apud confratres in aliis nationibus refugium petierunt (5), ut ibi vitam secundum Regulam continuare possent; multi tamen in patria remanserunt, variis modis in cura animarum occupati, more sacerdotum saecularium (6).

(1) Cfr Ed. Hosp, *Erbe des hl. Klemens M. Hofbauer*, Wien 1953, 375 ff. - In animo nobis est editionem parare quarundam relationum de hac expulsionem, praesertim ad illustrandas aerumnas a VG P.e Passerat hac occasione perpassas.

(2) Cfr Hosp, *Erbe* 378, ubi Weinhaus dicitur domus noviciatus; *ib.* 398, ubi de suppressione collegii in Eggenburg, legitur: « Die Novizen wurden nach Haus geschickt ». - Revera an. 1848. noviciatus Prov. Austriacae erat in Eggenburg, quem in conventum translatus est a Weinhaus die 5 X 1835 (*Chronica et labores apostolici Prov. Austriacae*, ms in AG Pr.A XVII, I 398).

(3) Vide documenta 2-4 supra sub I A a P.e Hosp edita.

(4) Decretum sicuti die 8 V 1848 divulgatum est in foliis diurnis *Wiener Zeitung* supra sub I A doc. 5 et apud Hosp, *Erbe* 384-385.

(5) Maxima pars eorum ibat in Altötting propter vicinitatem et praesertim quia Superior Provincialis Franc. Bruchmann a nominatione sua (30 XI 1847) ibi residentiam habuit. Cfr *Die Redemptoristen, 1732-1932* hrsg. v. G. BRANDHUBER, Bamberg 1932, 230: « Es [das Kloster in Alt-Ötting] wurde sogar die Zufluchtsstätte für viele aus Österreich und Norditalien vertriebene Mitbrüder ». - Ex Bavaria quidam ulterius progressi sunt, ubique a confratribus bene accepti, excepto a P.e Leop. Ottmann, Sup. Prov. Helveticae. (Rationes, cur non exceperit exules austriacos, dedit P.i Sabelli in epistula diei 2 III 1849 ex Bischenberg. - Orig.: AG XII C 36).

(6) Expulsio, suppressio, impossibilitas vitae communis, ac vita consequens de more sacerdotum saecularium pro non paucis exitum habuit dispensationem votorum, sed talium numerus exaggerari non debet. - Paratur studium de hac materia postea in *Spic. Hist.* edendum.

Ob instantias VG R. Smetana (7) die 23 VI 1852 augustissimo decreto Imperatoris Francisci Iosephi, decretum suppressionis revocatum et Congregatio in Imperio restituta est (8). Quam primum superiores de renovanda vita regulari consiliis usi sunt (9) et mox etiam cogitatum est de reconstituenda propria Provincia pro Imperio Austriaco; exsistebat tunc enim una sola Provincia pro omnibus regionibus linguae germanicae, quae ab an. 1849 « Provincia Germanica » vocabatur (10).

Infra quaedam documenta transcribimus, ad demonstrandum, quomodo a primis tentaminibus an. 1852 actio ad restituendam Provinciam Austriacam crevit, a.v. qua via perventum est ad divisionem Prov. Germanicae die 30 I 1854 in Prov. Austriacam et Germanicam.

Cum vero de die restitutionis Prov. Austriacae, qui simul est dies erectionis Prov. Germanicae, non apud omnes, qui de hac re scripserunt, eadem est sententia, utile esse duximus, in *Conclusionem* de illo die accuratius inquirere.

DOCUMENTA

1. - 1852 XI 8. - VG R. Smetana Socio Procuratoris generalis (11) instructiones dat quoad libellum supplicem pro divisione Prov. Germanicae. *Ex epistula VG R. Smetana ad P. em B. Queloz, Koblenz 8 XI 1852.* - Orig.: AG XV C 7 b.

Mon révérend et très cher Père.

[...]

En 8 ou 10 jours je vous enverrai une supplique adressée au S. Père pour obtenir la division de la Province germanique en deux Provinces, savoir la germanique et l'autrichienne. Nous avons jugé convenable, de ne pas négliger les formes de la soumission et de la courtoisie. C'est pourquoi je vous chargerai d'envoyer cette supplique (après en avoir pris une copie) au P. Recteur Majeur. La S. Congrégation l'engagerait en tout cas de donner son avis sur ce sujet; mais il sera hors d'état de s'opposer raisonnablement à la division que nous demandons, ou de la déjouer.

En me recommandant à vos prières, je suis dans les SS. Cœurs de Jésus et de Marie

Votre très affectionné confrère
R. Smetana CSSR

Coblence le 8 Nov. 1852.

(7) SMETANA Rudolphus von; Vicarius generalis CSSR Transalpiniae 1 VII 1850 - 2 V 1855; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 54-55, 272 n. 151. - Vide doc. 3 supra sub I B.

(8) Decretum apud HOSP, *Erbe* 415 et supra doc. 4 sub I B.

(9) Iam die 10 VII VG Smetana et Sup. Prov. Bruchmann ab Alt-Ötting in Austriam profecti sunt, ubi diebus 1-2 VIII magnum ob readmissionem celebratum est festum. - Cfr HOSP, *Erbe* 415; K. DILGSKRON, *P. Rudolf von Smetana*, Wien 1902, 179; *Chronica Prov. Austriacae* I 393-394; *Chronica Frohnleitensis* auct. P.e Wenceslao ZYKA, ms in AG XXIII T 24, 251-253 (P. Zyka solemnitati interfuit).

(10) Vide documenta supra sub II a P.e Zettl edita.

(11) QUELOZ Brixius, Socius Procuratoris generalis pro CSSR Transalpina X 1850 - 6 IX 1853; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 268 n. 136.

2. - 1852 XI - VG R. Smetana cum suis consultoribus petit a RM V. Trapanese, ut supplicationem pro divisione Prov. Germanicae S. Congregationi EE.RR. tradere velit (12).

Epistula VG R. Smetana ad RM V. Trapanese, Koblenz mense nov. 1852. - Orig.: AG XV E 49.

Reverendissime Pater!

Bonum commune bonumque regimen Provinciae nobis exposcere videtur, ut haec Provincia in duas Provincias dividatur, prout in supplicatione adnexa, ad Sanctitatem Suam directa, fusius explicatur. Humillime ergo petimus, ut Paternitati Vestrae R. mae huic propositioni favere, supplicationem praedictam S. Congregationi Episcoporum et Regularium tradere, eamque suo suffragio suffulcire placeat.

Confluentiae die [*spatium album relictum pro numero*] Nov. 1852.

Rudolphus Smetana CSSR, Vicarius Generalis
Franc. Kosmaček CSSR, Cons. Admonitor (13)
P. I.B. Kaltenbach CSSR, Cons. (14)
P. Mich. Heilig CSSR, Cons. (15)
P. Joseph Fey CSSR, Cons. (16)
P. Bruchmann, Sup. Prov. Germanicae (17)

3. - 1852 XII 28. - RM V. Trapanese notum facit se supplicationi favere.
Ex epistula RM V. Trapanese ad VG Smetana, Roma 28 XII 1852. -
Copia: AG XV E 49 (18).

Romae die 28 Dec. 1852

Admodum Reverende Pater

[...]

Circa divisionem Prov. Austriacae non solum ego annuo, sed libenter faveo; et jam supplicationes tuae, corroboratae a meis instantiis, in manu Pontificis Maximi sunt. Quanto citius desideratam approbationem habebimus.

Peramantissimus in X^o Frater
Vinc. Trapanese

(12) Haec epistula transmissa est in alia epistula P.is Smetana ad RM Trapanese, die 16 XI 1852 scripta, conservata in AG Pr.Am V 5 (disp. Christ. Kauder), in qua legitur: « Supplicationem pro erectione Prov. Austriacae separato folio adjungo ». Locus ex quo epistula missa est non indicatur et dies 16 postea adiunctus est, superscriptus vocem *mense*, quae linea obducta est.

(13) KOSMAČEK Franciscus Ass.; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 254 n. 78, MADER 396-397.

(14) KALTENBACH Ioannes Bapt.; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 253 n. 76, 4 (1956) 286 n. 15.

(15) HELIG Michael; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 252 n. 70, 6 (1958) 354 n. 1, *Analecta* 24 (1952) 162, *Kurze Lebensbilder I* 153-161, M. DE MEULEMEESTER, *Glanes Alphonssiennes*, Louvain 1946, 153-154.

(16) FEY Iosephus; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 249 n. 56.

(17) BRUCHMANN Franciscus Ass. von, Superior Provinciae Austriacae/Germanicae 30 XI 1847 - 30 I 1854; cfr *Spic. Hist.* 6 (1958) 354 n. 2.

(18) Ipsa epistula P.is Trapanese inveniri in AG non potuit. - Exsistit in AG XV E 7 rescriptum P.is Trapanese diei 28 XII 1852 ad petitionem P.is Smetana diei 30 XI 1852. Cfr *Spic. Hist.* 4 (1956) 198: Landser-Téterchen.

4. - 1852 XII 17. - Summus Pontifex in audientia annuit propositae divisioni Prov. Germanicae.

1853 I 10. - Rector Maior, de mandato Summi Pontificis facultatem concedit Vicario generali « constituendi Prov. Austriacam a Superiori Provinciali separatim regendam ».

Rescriptum S.Congr.EE.RR., cum nota RM V. Trapanese. - Orig.: AG XV C 8. - Edit.: [J. VAN RIJCKEVORSEL], Catalogus CSSR Collegiorum Transalpinorum III, Roermond [1886], 89-92.

Beatissime Pater

Rodulphus Smetana Vicarius Generalis pro Provinciis Transalpinis Congregationis SS.mi Redemptoris, ejusque Consultores, et Superior Provinciae Germanicae ejusdem Congregationis, ad Sanctitatis Vestrae pedes provoluti haec quae sequuntur humillime exponunt.

In Decreto Pontificio de die 2 Julii 1841 statutum fuit, ut Congregatio SS.mi Redemptoris Transalpina in tres Provincias a Superioribus cum titulo Provincialis regendas distribuatur, nimirum Austriacam, Belgicam, Helveticam, cui serius accesserat quarta Americana (19). Verumtamen cum anno 1848 Congregatio Nostra in Imperio Austriaco suppressa fuerit, nullaque tunc temporis propinqua restitutionis spes effulgeret, et ex altera parte, praeter Domus in Bavaria existentes novae foundationes in Germania factae fuerint, Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium die 24 Septembris 1849 permisit, ut Provincia Austriaca imposterum nomen Provinciae Germanicae gerat. Sed felicissima rerum vicissitudine nuperrime die 23 junii hujus anni Augustissimus Austriae Imperator decretum suppressionis revocavit, et non tantum pristinae domus restituuntur, sed etiam Congregatio nostra novis foundationibus nova incrementa capere incipit.

Quae cum ita sint, bonum commune bonumque Congregationis regimen omnino a Nobis exposcere videntur, ut Provincia Austriaca, et quidem separatim, reviviscat, ita ut Provincia quae nunc Germanica vocatur in duas Provincias, Austriacam scilicet et Germanicam, dividatur. Etenim Provincia haec Germanica nimis extensa est, tam quoad numerum domorum, quam quoad numerum terrarum dissitarum quas complectitur. Habet 18 collegia et hospitia, et iter conficiendum a domibus ad ripam Rheni in Prussia Rhena usque ad domus in Styria vel in Ducata Mutinensi tercentorum milliariorum superat, ita ut Superiori Provinciali Vetero-Oettingae in Bavaria residenti vix tempus suppetat ad visitandas quolibet anno singulas domus suae Provinciae, et etiam commercium epistolarum ceteraque gubernationis momenta nimis difficultatibus subjaceant; cum insuper Patres nostri Austriaci continuis missionibus in Austria, Styria, Tyrolo, Bohemia, Moravia, Silesia etc. perfungantur et missionarii ex variis domibus colligantur, omnino necesse est, ut coram adsit Superior Provincialis, qui has missiones dirigat.

(19) Die 29 VI 1850 RM Trapanese Prov. Americanam erexit ex facultate S.Congr. EE.RR., die 22 VI ei concessa - Orig. decretum: AG XII D 18. - Edit.: [v. RIJCKEVORSEL], *Catalogus III* 54; WUEST, *Annales II* 416.

Cui accedit necessitas, ut in ipso loco Superior jurisdictione generali praeditus negotia restitutionis singularum domuum et novarum foundationum curet. Quod etiam ab ipso regimine politico, nec non ab Episcopis Austriae desideratur et postulat.

Proponimus ergo humillime, ut Provincia Austriaca a Superiore Provinciali separatim regenda constituatur, et sequentia collegia et hospitia complectatur (20):

- 1° Collegium Frohnleitense in Styria
- 2° Collegium Mauternense in Styria
- 3° Collegium Oenipontanum in Tyrolo
- 4° Collegium Eggenburgense in Austria Inferiori
- 5° Collegium Finariense in Ducatu Mutinensi
- 6° Collegium in Montecchio in eodem Ducatu
- 7° Hospitium Mutinense in eodem Ducatu
- 8° Hospitium Leobiense in Styria
- 9° Hospitium in Maria-Schnee in Bohemia
- 10° Hospitium in Puchheim in Austria Superiori
- 11° Statio Missionis Christianiae in Norvegia
- 12° Omnes foundationes restituendae vel in posterum faciendae in Imperio Austriaco vel in Ducatu Mutinensi.

Provincia autem Germanica a Superiore Provinciali separatim regenda sequentia collegia et hospitia complectatur:

- 1° Collegium Vetero-Oettingense ad S. Mariam Magdalenam in Bavaria
- 2° Domum Novitiatus et Studiorum ad S. Alphonsum Vetero-Oettingae
- 3° Collegium Vilsbiburgense in Bavaria
- 4° Hospitium in Fuchsmühl in Bavaria
- 5° Hospitium in Nieder-Achdorf in Bavaria
- 6° Hospitium Confluentinum in Prussia Rhenana
- 7° Hospitium in Bornhofen in Ducatu Nassoviensi
- 8° Hospitium Trevirensense in Prussia Rhenana
- 9° Omnes foundationes in posterum faciendae in ditionibus Confederationis Germanicae, exceptis iis provinciis germanicis quae Imperio Austriaco subditae sunt (21).

(20) Notatu dignum, quod Collegium ad Scalas Marianas in Wien in elencho desideratur. Ratio esse nequit quod tempore petitionis non exsistebat de facto, nec omnia collegia nominata de facto ut domus CSSR exsistebant (cfr *HOSP., Erbe* 416 ss). Ratio potius desumi debet ex hoc, quod per quoddam tempus incertitudo de reconstituendo Collegio Viennensi inter Patres habebatur (*ib.* 418; cfr C. MADER, *Die Congregation des Allerh. Erlösers in Oesterreich*, Wien 1887, 125; vide etiam doc. 9 supra sub I B).

(21) Confederatio Germanica, « Deutscher Bund », 1815-1866. Ad hanc Confederationem pertinebat etiam Imperium Austriacum quoad regiones linguae germanicae. - Cfr *Auszug aus der Geschichte* von K. PROETZ, 23. Aufl., Berlin-Leipzig [1940], 360, 408.

Suppliciter ideo petimus, ut Sanctitas Tua hanc divisionem approbare et sancire dignetur. Pro qua gratia etc.

Ex audientia SS.mi habita ab infrascripto D.no Pro-Secretario Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium sub die 17 Decembris 1852. - Sanctissimus benigne annuit, ac propterea mandavit committi P. Rectori Majori, ut, veris existentibus narratis, pro suo arbitrio et conscientia indulgeat pro constitutione duarum Provinciarum de quibus in precibus juxta petita. Contrariis quibuscumque minime obstantibus. Romae etc. (22).

L.S.

G. Card. de Genga, Praefectus
A. Bizzarri, Pro-Secretarius

Cum placuerit SS.mo committere nostro arbitrio et conscientiae indulgere pro constitutione duarum Provinciarum juxta petita, Nos, conscii de veritate ejusdem expositionis, facultatem concedimus tenore praesentium Vicario nostro Generali P. Rudolpho De Smetana constituendi Provinciam Austriacam a Superiore Provinciali separatim regendam; servatis tamen de reliquo servandis juxta Decretum Pontificium de die 2 Julii 1841. - Romae 10 Januarii 1853 (23).

L.S.

Vincentius Trapanese CSSR Rector Major
Florindus Molisani Congr.SS.Red. a Secretis (24).

(22) In textu dicitur expressis verbis, SS.um petitioni annuisse hoc sensu, quod P.i Trapanese committi voluit, ut pro suo arbitrio indulgeret pro constitutione Provinciarum. Ergo non die 17 XII 1852 Provincia Germanica divisa est ac nova Germanica (postea Prov. Germaniae Superioris, nunc Monacensis) erecta est, uti dicit M. DE MEULEMEESTER, *Histoire sommaire de la Congrég. du T.S. Rédempteur*, Louvain 1958, 158 (1a ed., p. 146) et idem in *Ouiline History of the Redemptorists*, Louvain 1956, 159. Nec veritati congruit, quando ab eodem auctore ponitur, quod S.Congr.EE.RR. novam Provinciam Germanicam erexit: « La Congrégation des Evêques et des Réguliers érigée, le 17 décembre 1852, une nouvelle province germanique » - *ibid.*

(23) Dies 10 I 1854 tamquam dies divisionis pristinae Provinciae Germanicae ac constitutionis novae Prov. Germanicae habetur in Catalogis generalibus CSSR ab an. 1867 usque ad ultimum 1955 (seriem talium Catalogorum invenies in *Spic. Hist.* 4 [1956] 204-205), et in *Catalogo Prov. Germ. sup. CSSR*, Deggendorf 1940, 4. Idem dies qua talis indicatur apud G. BRANDHUBER in libro *Die Redemptoristen* 230: « Als ihr [der süddeutschen Provinz] wahrer Geburtstag gilt der 10. Januar 1853 », et apud E. ZETTL in primo anno huius periodici (1 [1953] 212), in studio occasione centenarii Provinciae Monacensis conscripto: « Prov. Germanica canonicè erecta est die 10 ian. 1853, Rectore Maiore P. V. Trapanese », et « Am 10. Januar 1853 wurde sie [die süddeutsche Provinz] von der österreichischen Mutterprovinz abgetrennt und selbständig gemacht ». Secundum hanc « traditionem » in *Prov. Germaniae superioris (Monacensis) centenarium Provinciae pro die 10 I 1953 celebratum est (Spic. Hist. 1.c.; Briefe an unsere Freunde. Mitteilungen aus dem Leben und Wirken der südd. Redemptoristen 3 [1953] 8, 23, 26).*

Ex ipsis verbis paragraphi, a RM Trapanese die 10 I 1853 rescripto S.Congr.EE.RR. diei 17 XII 1852 adiecti, clare tamen patet eum non Provinciae divisionem, a.v. constitutionem Prov. Germanicae divisae a Prov. Austriaca peregrisse, sed tantum facultatem hoc faciendi P.i Smetana tribuisse.

In inventario archivi gen. a P.e Bührel confecto (I 99) indicatur documentum transcriptum ut « Rescriptum et Decretum constituens Provinciam Austriacam et Germanicam ». Minus recte tamen, quia nec rescripto diei 17 XII 1852 nec decreto diei 10 I 1853 Provinciae A. et G. constitutae sunt, uti supra et in nota praeced. demonstravimus.

(24) MOLISANI Florindus Alfonsus Maria; *4 (Cat. V 46: *7) XI 1819 Casalbordino;

5. - 1853 I 22. - VG R. Smetana nuntiat Socio Procuratoris generalis, quod rescriptum (doc. 4) accepit, sibi transmissum die 11 I 1853.

Ex epistula VG R. Smetana ad P.em B. Queloz, Koblenz 22 I 1853. -
Orig.: AG XV C 11 a.

J'ai reçu votre chère lettre du 11 ct. et je m'empresse de vous en accuser la réception. La rédaction humiliante de la concession d'une Province autrichienne: « ut, *veris existentibus narratis*, pro suo arbitrio et conscientia indulgeat », m'a appris, que j'ai bien fait de m'adresser immédiatement au P. R[ecteur] M[ajeur], et que Rome se tient bien rigoureusement à certaines formalités (25).

6. - 1853 VIII 5. - Concessa erectione separatae Prov. Austriacae et Germanicae (doc. 4) Superiori Provinciali F. Bruchmann facultas tribuitur constituendi P.em A. Mangold Vice-Provincialem pro domibus in Austria et Modena sitis.

Litterae patentes VG R. Smetana ad P.em F. Bruchmann, Roma 5 VIII 1853. - Orig.: AG XV E 53 (26).

Plurimum Reverendo Patri et in Christo dilecto Fratri
Francisco Bruchman CSSR, Superiori Provinciae Germanicae

Cum erectio Provinciae Austriacae a Germanica separatae jam concessa sit, sed ante finem Triennii Superiorem Provincialem constituere non convenit (27), ex altera autem parte indigentiae domuum austriacarum, ut quam primum Superior facultatibus generalibus instructus adsit, postulent; hisce facultatem Tibi impertior, constituendi pro domibus et PP. austriacis nec non et mutinensibus Vicesgerentem Tuum seu Vice-Provincialem Admodum Reverendum P. Adamum Mangold, in praesenti Rectorem domus Monticu-

admissus in nov. 24 V 1836, vest. 19 VI 1836, prof. 24 V 1837 Ciorani; sac. 23 XII 1843 Nocera; † 3 X 1860 Casalbordino. Erat inter Patres Neapolitanos unus ex principalibus fautoribus RM Trapanese, cui a secretis egit. - Cat. I 71v, Cat. II 165, Cat. V 46, 153; plures conservantur eius epistulae in AG de causa Trapanese.

(25) In actibus, quae in AG conservantur, non invenitur publicatio ex officio rescripti diei 17 XII 1852 - 10 I 1853 pro tota Congregatione, vel pro Provincia Germanica, vel saltem pro Patribus austriacis. Primum documentum in quo de concessione rescripti mentio fit, sunt litterae patentes inferius transcribendae (doc. 6), quae circa 8 menses post rescripti diem datae sunt.

(26) Ex specie documenti deducimus illud esse originale, quod P.i Bruchmann transmittendum erat. Quia ex doc. 10 infra transcribendo clare apparet P.em Bruchmann facultate in hoc documento a P.e Smetana sibi data usum non esse, supponimus documentum a P.e Smetana missum non fuisse, aut ei a P.e Bruchmann esse restitutum utpote non exsequendum.

(27) Nominations triennales Superiorum Prov. factae erant die 1 I 1851, ita ut « Triennium ultima die mensis Decembris hujus anni 1853 exspiret » (P. Smetana in petitione rescripti diei 13 I 1854. - infra doc. 11); die 14 I 1851 Superior Prov. Bruchmann nominationes subditis suis communicaverat (Orig.: AG XV E 45 et XXII R 3).

lensis in Ducatu Mutinensi (28), qui eas facultates possideat quas ipsi subdelegare opportunum iudicaveris (29).

Datum Romae (30) die 5^a Augusti 1853.

Rudolphus Smetana CSSR
Vicarius Generalis

L.S.

7. - 1853 X 15. - P. A. Mangold constituitur Superior Provinciae Austriacae.
Litterae patentes VG R. Smetana ad P.em A. Mangold, Roma 15 X 1853. - Orig.: AG XV E 54.

Plurimum Revendo Patri et in Christo dilecto Fratri nostro
Adamo Mangold

Cum Sua Majestas Apostolica, Imperator Franciscus Iosephus, precibus nostris humillimis clementer annuens, dignata sit, reconstitutionem Congregationis SS. Redemptoris in Imperio Austriaco ordinare (31), et ideo mu-

(28) De P.e Mangold vide notitias biographicas in *Spic. Hist.* 2 (1954) 89 n. 1 et 258 n. 99, 4 (1956) 68-71, et infra 445 ss.; vide etiam Cat. XI 1, 11 n. 75, et testimonium P.is Mangold de seipso in Processu apostolico Beatificationis S. Clementis Hofbauer super fama in specie, Copia publica in Arch. Postulationis CSSR-Romae, fol. 161. - Die 1 I 1844 nominatus est primus Rector in Montecchio a VG Passerat (cfr *Spic. Hist.* 4 [1956] 83) et in hoc officio semper reelectus est — ultima vice a VG Smetana die 2 I 1851 (*Litterae patentes.* — Orig.: AG XXIII S 18) — usquedum 30 I 1854 definitive Superior Prov. Austriacae renuntiatus est (infra doc. 13). Die 20 III 1850 a P.e Bruchmann tamquam delegatus Superioris Prov. pro domibus in Ducatu de Modena designatus est et die 30 III 1850 quasdam ordinationes communicavit (Epistula P.is Mangold ad P.em I. Silva, Rectorem in Finale, Modena 30 III 1850, in qua litterae patentes P.is Bruchmann diei 20 III 1851 transcribuntur. - Orig.: AG XXII R 3). Die 25 II 1851 a P.e Bruchmann ad annum superior omnium Missionum in Ducatu de Modena est renuntiatus (*Litterae patentes, Alt-Otting* 25 II 1851. - Orig.: AG XV E 46).

Notare iuvat, non pauca diplomata P.is Mangold, inter ea quae reliquit inventa, a P.e Bührel archivo generali incorporata esse, et quidem in diversis sectionibus (XV E 46, 54, 56; XXIII S 18 [2 doc.]; XLIX 9).

(29) P. Bruchmann facultate nominandi P.em Mangold Vice-Provincialem usus certo non est, uti patet ex doc. 10.

(30) Die 14 V 1853 Card. della Genga, Praefectus S.Congr.EE.RR. litteras dedit P.i Smetana, esse voluntatem Summi Pontificis, ut quamprimum Romam veniret (Orig.: AG XV C 35). De hoc praeepto certior factus ex epistula P.is Queloz diei 16 V, huic rescripsit die 23 V se venturum (Orig.: AG XV C 44 b), attamen speravit quandam dilationem diei obtineri posse, ut bene sese praeparare posset (ita etiam in epistula ad P.em Mauron, Wien 23 V 1853. - Orig.: AG XV C 32 b). In epistula diei 26 V ad P.em Queloz P. Smetana denuo spem expressit dilationem diei obtineri posse (Orig.: AG XV C 44 c). Die 16 VI 1853 Vicarius gen. ex Koblenz epistolam Congregationi Transalpinae dedit, iter in Urbem annuntians (Exemplaria: AG XV C 54 et E 52, XXI R 3; edit.: *Doc. Misc.* 381-382). Die 20 VI 1853 P. Heilig nuntiavit P.i Mauron Vicarium pridie Romam profectum esse, postquam per 4 dies tantum in Koblenz dimoratus erat (Orig.: AG XV C 56).

Romae sedem collocavit apud Filios S.i Vincentii a Paulo, vulgo «Lazzaristas» in vico Monte Citorio (*Cronaca della Casa di Monterone, 1815-1891*, fotocopia in AG, 5). Die 28 X 1853 P. Smetana denuo, ex Roma profectus est versus septentrionem (infra doc. 8; etiam AG XV D 25). - De commoratione P.is Smetana in Roma cfr DILSKRON, *Smetana* 184, 224 ff. (Socius P.is Vicarii non erat P. Heilig, uti DILSKRON 224, sed P. Haringer).

(31) Die 23 VI 1852 Congregatio denuo in Imperio Austriaco admissa est (doc. 4 supra sub I B, cfr HOSP, *Erbe* 415), ex supplicatione P.is Smetana (vide documenta supra

neris nostri sit, regulari regimini domuum nostrarum austriacarum provide-
re, probata Tua pietate ac prudentia confidentes, Te, Plurimum Reverende
Pater, Superiorem Provinciale, Consultores autem Tuos RR.PP. Ioannem
Kral (32) et Ludovicum Coudenhove (33) elegimus. Praecipimus ergo omni-
bus Rectoribus, Superioribus, Presbyteris, ceterisque Congregationis nostrae
Alumnis, Provinciae Austriacae adscriptis, ut Tibi debitam obedientiam at-
que reverentiam praesentent. Facultates necessarias vigore praesentium Tibi
impertimur, simulque in Domino Te monemus, ut secundum Regulas et
Constitutiones nostrae Congregationis Provinciam Tibi concreditam gubernes,
et vitae communi et regulari disciplinae sedulo et indefesse invigiles (34).

Romae die 15^a Octobris 1853.

Rudolphus Smetana CSSR
Superior Generalis (35)

L.S

8. - 1853 X 28. - VG R. Smetana communicat P.i A. Mangold nomina-
tionem.

*Ex «Nuovo Registro cronologico per servire alla storia del Collegio
di Montecchio» II 35. - Orig. : AG XXIII S 16.*

1853 Ottobre 27. - Questa mattina il RP. Rettore partì per Modena,
affine di incontrare il R.mo P. Vicario Generale, il quale domani deve ivi ar-
rivare da Roma.

sub I a P.e Hosp edita); die 7 VII 1853 Congregatio ut societas religiosa (« religiöse
Korporation ») agnita est (cfr Hosp, *Erbe* 415-416).

(32) KRAL Ioannes Ev.; cfr *Spic. Hist* 6 (1958) 362 n. 19, etiam Cat. XI 1, 15 n. 101
et *Annales Prov. Austriacae 1884*, 4-5. Invenitur testimonium P.is Kral de seipso in Pro-
cessu ordinario Beatificationis S. Clementis Hofbauer super fama, virt. et mirac. in ge-
nere, Copia publica in Arch. Postulationis gen. CSSR-Romae, fol. 352. - Apud MADER 496
annus natiuitatis erronee notatur: 1796.

(33) COUDENHOVE Ludovicus; cfr *Spic. Hist.* 7 (1959) 175-176.

(34) Hoc documento P. Mangold expressis verbis Superior Prov. Austriacae renun-
tiatur. Attamen ante nominationem diei 30 I 1854 hic titulus ei non tribuitur (excepto
doc. 9), sed post mensem Vice-Provincialis nominatur (doc. 10), qui titulus ei in docu-
mentis pluries datur. Nec sibi in subscriptione epistularum mensium oct.-dec. 1853 (AG
XXII R 3 et XXIII S 18) titulum Provincialis assumpsit, quod tamen in epistulis a
mense febr. 1854 scriptis facere solebat (ita iam in prima post nominationem 30 I 1854
epistula conservata, scripta die 15 II 1854. - Orig. : AG XXII R 3).

Nominatio Superioris Provincialis supponit vel saltem includit erectionem Pro-
vinciae independentis, i.e. divisionem Prov. Germanicae. De facto tamen haec divisio ante
diem 30 I 1854 perfecta non est, sicuti patet ex documentis infra transcribendis.

(35) Quamquam certum est P.em Mangold in ipsa Congregatione post hanc nomi-
nationem non esse consideratum ut Superiorem Provinciale pleno iure, nec Provincias
Germanicam ac Austriacam revera esse divisas, tamen de authenticitate documenti hic
transcripti dubium rationabiliter moveri nequit; est scriptum a P.e Smetana m.p. et
sigillo cereo rubeo cum insigne CSSR et inscriptione *Sig. Vicar. Glis C.S.S.R. Transalp.*
munium. Subscriptio « Superioris generalis », sicut et initium documenti opinionem indu-
cit, litteras patentes hac forma exaratas esse, ut magistratibus austriacis tuto exhiberi
possent, quin tamen in ipsa Congregatione ad effectum plenum deduci deberent. Vicarius
gen. enim in administratione Rei publicae Austriacae habebatur ut « oberste Vorsteher »
(cfr docum. admissionis P.is Passerat in *Spic. Hist.* 2 [1954] 206; in quibusdam docu-
mentis posterioribus ad gubernium directis — vide supra sub I — P. Smetana tamen
ut Vicarius gen. subscripsit).

NB. - Dalla seguente data comincia il governo del Superiore interino RP. Giuseppe Pigioli (36) già Ministro della casa.

1853 Ottobre 29. - [...] Nello stesso giorno alle 12 $\frac{3}{4}$ arrivò pure da Modena il MRP. Adamo Mangold, creato testé Provinciale della Provincia Austriaca, onde prendere congedo da soggetti di questo Collegio de' quali finallora era stato Rettore.

1853 Ottobre 30. - Domenica 24 dopo Pentecoste. Ripartì per Modena il suddetto MRP. Provinciale alla 7 $\frac{1}{2}$ antemeridiane (37).

9. - 1853 X 29. - P. I. Pigioli constituitur Vice-Rector Collegii in Montecchio.

Litterae patentes Rectoris A. Mangold ad Ministrum I. Pigioli, Montecchio 29 X 1853. - Orig.: AG XXIII S 18.

Al Molto Rev.do Padre Giuseppe Pigioli della Congr. del SS.mo Red.

Nella mia assenza e finché la Casa non venga provveduta di un nuovo Rettore, Ella è incaricata da me e da' Superiori Maggiori di fare le mie veci, potrà sbrigare gli affari, segnare le carte riguardanti i censi. Ella ha il diritto ed obbligo di rappresentare la famiglia religiosa in ogni affare che la medesima riguarda, ed avrà ogni altra autorità e prerogativa che compete a' Superiori.

In fede (38)

P. Adamo Mangold

Montecchio 29 Ottobre 1853.

10. - 1853 XI 24. - F. Bruchmann, Superior Prov. Germanicae, communicat nominationem P. is A. Mangold, ut Vice-Superioris Prov. Austriacae.

Epistula P. is F. Bruchmann ad P. em I. Silva, Rectorem in Finale (39), *All-Ötting 24 XI 1853.* - Orig.: AG XXII R 3.

Eadem epistula ad P. em I. Pigioli, Ministrum in Montecchio. - Orig.: AG XXIII S 18.

(36) PIGIOLI Iosephus; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 267 n. 131. Pro nominatione eius vide doc. 9. - Medio tamen mensis sequentis novembris P. Walleczek tamquam superior temporaneus pro P. e Pigioli suffectus est (doc. 10b).

(37) In adnotationibus posterioribus huius chronicae ad diem 7 et 9 II 1854 P. i Mangold non titulus Provincialis, sed Vice-Provincialis tribuitur. In adnotatione ad diem 7 III 1854 Provincialis vocatur et inter parentheses adiungitur: «al presente definitivamente confermato il RP Mangold».

(38) Forma publica (non habetur tamen sigillum) harum litterarum tantum eo explicatur, quod P. Mangold definitive a collegio in Montecchio discedendus erat, nec causas domus ulterius tueri poterat. In his litteris, sine dubio primis post nominationem ad Provincialatum, P. Mangold in subscriptione nullum sibi titulum apposuit. P. Mangold usque ad nominationem diei 30 I 1854 Rector Collegii in Montecchio remansit (ita in doc. 11 et 15).

(39) Epistula quae est directa ad Rectorem, tamen inscripta est «Al molto Rev.do Padre, il P. D. Bartol. Pajalich». An. 1853 tamen P. I. Silva erat Rector in Finale et P. B. Pajalich Ministrum et Magistrum noviciatus egit. Cfr *Registro cronologico per servire alla storia del Collegio di Finale di Modena* 225 ad diem 9 X 1853, et 230 ad diem 11 III 1854 (Orig.: AG XXII R 10).

Reverende Pater Rector! (Minister!)

Reverendissimus Vicarius Generalis noster, Roma reversus, die 8va m. Novembris R.P. Rectorem Adam Mangold Vice-Superiorem Provinciae Austriacae designavit (40), eique omnes facultates usque ad nominationem ordinarii Superioris impartitus est. Nominatis Superioribus ordinariis, Provincia Austriaca definitive a Germanica separabitur.

Pl. R. Pater Mangold Viennae, ubi restituendam domum nostram curat jam vice Superioris Provincialis fungitur. Paternitati tuae ac toti familiae ergo licet in omnibus negotiis ad Pl.R.P. Vice-Superiorem Viennae se convertere.

Habitat in domo nr.21 Treppe 4 am Kleinen Ballplatz (41).

Paternitatem tuam cum tota familia in Domino salutatur addictissimus tibi

P. Bruchmann

Vetero-Oettingae d.24 m. Novembris 1853.

Sup.Prov.Germ.

10^a. - 1853 XII 4. - P. F. Bruchmann exponit Provinciam Germanicam non esse divisam, sed unitam manere usque ad nominationes triennales.

Postscriptum diei 4 XII 1853 P.is Bruchmann m.p. exaratum in epistula sua ad P.em Silva diei 24 XI 1853.

P.S. Con gran piacere io ho sentito nella vostra stim. lettera del 13 Nov.,

(40) Secundum MADER 48 et Hosp, *Erbe* 416 die 8 XI 1854 P. Mangold Superior Provincialis nominatus est ad tempus («provisorisch»), sed non indicatur fons huius assertionis. Documentum diei 8 XI 1854 invenire non potuimus, nec in AG, nec alibi. Supponimus fontem assertionis PP.um Mader et Hosp esse epistolam diei 24 XI P.is Bruchmann, supra transcriptam, et quidem primam partem primi periodi: «VG Roma reversus die 8 XI P.em Mangold Vice-Superiorem Prov. Austr. designavit». Quia tamen ex doc. superius transcriptis patet nominationem P.is Mangold iam ante diem 8 XI perfectam (15 X; doc. 7), eique communicatam esse (28 X; doc. 8), verbum *designavit* sumi debere videtur hoc sensu, quod VG die 8 XI nominationem P.i Bruchmann communicavit ad annuntiandam subditis suis, qua occasione tamen nominatio diei 15 X immutata est quoad momentum et effectus in ipsa Congregatione. Notetur enim quod nunc P. Mangold Vice-Provincialis nominatur, in doc. 7 autem Provincialis.

In ambabus epistulis originalibus non habetur interpunctio in prima enuntiatione; ideoque indicatio diei 8 XI sumi potest tamquam ulterior determinatio verbi *designavit* (VG, Roma reversus, die 8 XI designavit), sed etiam tamquam ulterior determinatio verborum *Roma reversus* (VG, Roma reversus die 8 XI, designavit). Contra hunc ultimum modum enuntiationem P.is Bruchmann interpretandi tamen afferri potest quod contemporanei indicationem 8 XI cum verbo *designavit* coniunxerunt, v.g. P. Chiletto in *Elenco degli Ordini e Provvedimenti* (AG XXII R 2) in quo summaria epistularum superiorum notavit: «Questa lettera altro non contiene che la notizia, che il Rev.mo P. Vicario ritornato da Roma col dì 8 novembre ha destinato...».

Quod non omnes contemporanei recte intellegebant, quid die 8 XI factum sit quoad nominationem P.is Mangold, sit exemplum *Chronica Frohnleutensis* 260: «Ex consensu SS. P. Pii IX prior Provincia Germanica... divisa est, et quidem 1. in Provinciam Austriacam, cuius Provincialis a R.mo P. Vic. gen. Smetana die 8 Nov. 1853 electus est Plurim. R.P. Adam Mangold...» Etiam in adnotatione ad diem 5 et 14 I 1854 in hac chronica (p. 261, 262) P. Mangold Provincialis vocatur. Notetur tamen chronicam esse conscriptam an. 1867.

(41) Hic habitasse videtur P. Mangold (cum aliis Congregatis?), usquedum CSSR ad Maria Stiegen rediret die 2 III 1854 (*Chron. Prov. Austr. I* 28), postquam Imperator Franciscus Iosephus die 6 I 1854 hunc reditum permiserat (Hosp, *Erbe* 420).

che i due candidati hanno ricevuto l'abito (42), ma non posso capire, perché Don Pasquale non è ancora arrivato. P. Chiletto (43) mi proponeva un dubbio nella sua lettera del 17 Nov. circa le cinque messe per il def. Padre Milden (44). Ma la soluzione di questo dubbio è facile. La Provincia Germanica è ancora una colla Provincia Austriaca (45). La separazione non è ancora finita, perché [= *percid*] ogni Padre della casa deve applicare cinque messe per il def. Padre Milden (46). Quando le due Provincie saranno separate, lei sarà presto avvisato. Salutando specialmente P. Pajalich e tutti gli altri Padri e Fratelli, io resto con ogni stima

Vostro confratello

P. Bruchmann

4/12/1853.

10^b. - 1853 XII 2. - P. F. Bruchmann scribit de nominatione P. is M. Walleczek, ut Vicesgerentis P. is Mangold.

Ex postcripto diei 2 XII 1853 P. is Bruchmann m. p. exarato in epistula sua ad P. em Pigioli diei 24 XI 1853.

Euer Hochwürden P. Walleczek! (47)

Da ich erst aus Ihrem l. Schreiben vom 18. Nov. erfahren habe, daß Sie Vicegerens des P. Mangold sind (48), so konnte ich die Adresse nicht an

(42) Die 22 X 1853 habitum Congregationis sumpserunt Fr. cl. Iosephus Mucciarini et Fr. l. Augustinus Guaraldi. - Cfr Cat. VII 11-12 n. 31-32, et *Chronica di Finale* 225 ad diem 22 X 1853.

(43) CHILETTI Antonius; cfr *Spic. Hist.* 7 (1959) 191 n. 15.

(44) MILDEN Iosephus; *9 I 1827 Düren (Rheinpreußen), *prof.* 15 X 1844 St. Trond (Belgique), *stud.* 1844-1851 Wittem (Nederland) et 1851-1852 Alt-Otting (Bayern), *sac.* 15 V 1852 Limburg a. d. Lahn, † 4 XI 1853 Bornhofen. - *Necrologium* ms in AG Pr. GI XI 6 e; *Kurze Lebensbilder I* 1-5.

(45) Quamdiu non exsistebat Provincia Austriaca tamquam unitas administrativa independens ab alia Provincia, simpliciter non exsistebat ut propria Provincia ideoque non erat dicenda Provincia. Melius igitur fuisset, si ante divisionem definitivam Provinciae Germanicae in duas Provincias prorsus separatas, Germanicam scil. et Austriacam, non de Provincia Austriaca, sed tantum de Vice-Provincia Austriaca sermo fuisset in documentis, quia nomine Vice-Provinciae indicatur unitas administrativa, quae habet quandam independentiam sed tamen remanet in Provincia cum aliis membris, et cuius superior est subditus superior Provinciae. Recte ergo loquitur *Chronica di Finale* 228 ad diem 29 XII 1853 de « futura Austriaca Provincia ».

(46) Ante nuntium nominationis P. is Mangold, quem P. Bruchmann die 24 XI 1853 ad subditos scripsit, sed non ante 2-4 XII — diem postscripti — misit, iam in Collegio de Finale quaedam notitiae de divisione Provinciae innotuerant, provenientes sine dubio ex Montecchio, ubi die 29 X nominatio P. is Mangold in Superorem Prov. Austriacae divulgata erat. Ex hac nominatione quidam Patres logice concluderant Provinciam Austriacam a Prov. Germanica esse separatam.

(47) WALLECZEK Matthaeus; *20 IX 1808 Frainspitz (Mähren), *vest.* 24 XII 1829, *prof.* 5 I 1831 Mautern, *sac.* 27 VII 1834 Graz, † 8 III 1866 Ketzelsdorf. - Cat. XI 1, 13 n. 86; Notitiae biogr. ms in AG Pr. A. XII 5 b; Brevis notitia biogr. in *Chronica Frohnleiteni* 270-271; MADER 418-419.

(48) In documentis non expresse dicitur, cur et quando P. Walleczek Vicesgerens (« Rettore interino ») P. is Mangold suffectus est pro P. e Pigioli (cfr supra doc. 9). Ratio tamen esse videtur, quod P. Pigioli a die 20 XI 1853 usque ad diem 19 I 1854 a Montecchio aberat, occupatus Missionibus in Tirol et in Regione Venetana (*Chronica di Montecchio* ad dies indicatos). Ex adnotationibus in *Chronica di Montecchio* ad diem 24 I, 2 II et 6-7 II 1854 apparet, quod P. Pigioli post reditum suum regimen collegii denuo suscepit.

Sie machen. [...] Ihre Abreise war bestimmt und wurde nur durch die unerwartete Ernennung des P. Mangold zum Vizeprovincial verschoben. P. Mangold hat Ihre Abberufung im Auge und die wird geschehen, sobald Ihr Stellvertreter gefunden ist (49).

II. - 1854 I 13. - Summus Pontifex in audientia annuit propositae electioni P. is A. Mangold Superioris Provinciae Austriae.

Ex rescripto S. Congr. EE. RR. - Orig.: AG XV D 3.

Beatissime Pater

Rudolphus Smetana, Vicarius Generalis Congregationis SS. Redemptoris Transalpinae, ejusque Consultores (50), ad pedes Sanctitatis Vestrae provoluti, humiliter sequentia exponunt (51).

Decretum Pontificium de die 2^a Julii 1841 N° XIII statuerat (52): « Electio Superioris Provincialis ejusque Consultorum Provincialium citra montes spectat ad Rectorem Majorem ejusque Consultores Generales; pro Provinciis vero transalpinis ad Vicarium Generalem cum suis Consultoribus, ita tamen ut electio a Rectore Majore confirmari debeat ». Cum autem Decreta Pontificia de 5 [=6] Septembris (53) et 8 Octobris (54) h.a. Congregationem Transalpinam immediate Sanctae Sedi subjecerint, et Triennium, ad quod Superiores Provinciales actuales secundum N° XI praedicti Decreti de anno 1841 constituti fuerint, ultima die mensis Decembris hujus anni 1853 exspiret, Oratores humiliter petunt, ut Sanctitas Vestra sequentes electiones confirmare dignetur (55):

1. Pro Provincia Gallico-Helvetica: P. Nicolaum Mauron, qui hucusque munere Superioris hujus Provinciae laudabiliter omnino et praeclare perfun-

(49) « 1854 Febr. 9. - Questa mattina il RP. Matteo Valleccek partì da questa casa diretto a Frohnleiten nella Stiria, ove è assegnato di stanza dal P. Vice-Provinciale » (*Chronica di Montecchio ad diem indic.*). - Die 20 II in Frohnleiten advenit (*Chronica Frohnleittensis* 270).

(50) Vide nomina Consultorum in doc. 2 (not. 13-16).

(51) P. Smetana misit hunc libellum supplicem ad P. em Queloz, qui a die 6 IX 1853 Romae Procuratorem gen. CSSR Transalpinae egit, cum epistula diei 18 XII 1853 (Orig.: AG XV D 34 b). - In hac epistula P. Smetana breviter rationes dat, cur hos Patres ad Provincialatum proposuerit; de P. e Mangold tamen non fit verbum.

(52) Decretum « Presbyterorum saecularium » diei 2 VII 1841 editum in *Acta integra Capitulum generalium CSSR, 1749-1894*, Romae 1899, 301-303.

(53) Originale decreti diei 6 IX 1853: AG XIII A 15. - Edit.: AICG 303-304.

(54) Originale decreti diei 8 X 1853: AG XV C 71. - Edit.: AICG 304-305.

(55) Uti ex textu libelli supplicis apparet, supplicatio necessaria erat, quia post decreta 6 IX et 8 X 1853 Congregatio Transalpina non amplius Rectori Maiori sed S. Sedi immediate subjecta erat. Ergo etiam pro nominatione diei 15 X (doc. 7) consensus S. Congr. EE. RR. obtinendus erat. Ex hoc quod non existit supplicatio/rescriptum pro nominatione diei 15 X 1853 P. is Mangold ut Superioris Provincialis Prov. Austriae, confirmari videtur nostra opinio, quod nominatio diei 15 X non erat intenta pro administratione interna Congregationis.

tus est (56), et ejus Consultores P. Aloysium Czech (57) et Michaellem Neubert (58), qui hucusque ejus Consultores Provinciales fuerint.

2. Pro Provincia Austriaca: P. Adamum Mangold, hucusque Rectorem Collegii Montecchiensis in Ducatu Mutinensi (59), et ejus Consultores P. Ludovicum Coudenhove, Superiorem Philadelphiae in America, et P. Joannem Kral, antea Rectorem Collegii Oenipontani.

3. Pro Provincia Belgica: P. Franciscum Verheyen, [...] (60)

[4] Pro Provincia Germanica: P. Franciscum Vogl, [...] (61)

[5] Pro Provincia demum Americana: P. Joannem Ruland, [...] (62)

Ex audientia SS.mi habita ab infrascripto D.no Secretario S. Congregationis Episcoporum et Regularium sub die 13 Januarii 1854. - Sanctissimus, praevia dispensatione super defectu annorum oblationis quoad designatos Provinciales Franciscum Vogl et Joannem Ruland, suprascriptas electiones ratas habuit et confirmavit. - Romae etc.

G. Card. de Genga, Praefectus
A. Bizzarri, Secretarius.

L.S.

(56) P. Mauron nominatus fuit Superior Prov. Gallico-Helveticae die 1 I 1851 (Orig. diploma in Arch. Prov. Lugd.; photocopia in AG), postquam cum rescripto diei 14 XII 1850 S.Congr.EE.RR. super defectu aetatis dispensaverat (Orig.: AG XV A 9). - Cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 260 n. 105.

(57) CZECH Aloisius; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 244 n. 32, 4 (1956) 497 n. 42. - P. Czech fuit secundus Superior Prov. Helveticae, 1845-1847 (Copia diplomatis diei 20 III 1845 in Archiv. Prov. Lugd.; photocopia in AG).

(58) NEUBERT Michael; cfr *Spic. Hist.* 4 (1956) 491 n. 10. - P. Neubert fuit primus Superior Prov. Helveticae, 1842-1845 (Orig. diploma diei 10 III 1842 in Arch. Prov. Lugd.; photocopia in AG).

(59) Notetur quod P. Mangold praesentatur ut Rector collegii in Montecchio et non ut Provincialis, quod certo factum esset, quando nominatio diei 15 X (supra doc. 7) etiam in ipsa Congregatione valuisset; tunc enim praesentatus fuisset sicut P. Mauron. - Est alia confirmatio, quod nominatio diei 15 X 1853 tantum propter actiones cum magistratibus publicis facta sit, sine effectu in ipsa Congregationis administratione.

(60) VERHEIJEN Franciscus; cfr *Spic. Hist.* 2 (1954) 278 n. 178; M. DE MEULEMEESTER, *Glans Alphonssiennes*, Louvain 1946, 155-156; *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* VI, Leiden 1924, 1300-1301.

(61) VOGL Franciscus; cfr *Spic. Hist.* 6 (1958) 373 n. 32.

(62) Pluries iam investigatum est de motivis P.is Smetana in substituendo P.e Ruland pro P.e Bernardo Hafkenschaid, qui mense oct. 1848 a P.e Heilig, Superiore Prov. Belgicae, Vice-Provincialis in America renuntiatus fuerat (AG X E 14 p. 1; WUEST, *Annales* I 199, 410-413) et die 1 I 1850 primus Superior Provincialis in America fuerat constitutus (AG X E 14 p.28; WUEST, *Annales* II 124, 442), sed hae investigationes exitum exoptatum non plene habuerunt (cfr WUEST, *Annales* III 1, 10-11; V. HOLDEN, *The Yankee Paul: Isaac Thomas Hecker, Milwaukee [1958], 168*). Operae pretium igitur ducimus lectoribus exhibere partem epistolae P.is Smetana ad P.em Queloz diei 18 XII 1853 (Orig.: AG XV D 34 b), in qua de hac substitutione loquitur:

« Le P. Bernard a été 5 ans Vice-Provincial et puis Provincial de l'Amérique. Il s'est montré bien content de ne plus retourner en Amérique, il m'a prié même de ne plus le nommer supérieur. Je me suis réservé de le nommer supérieur des Missions en Irlande et de la nouvelle fondation qui se fait là dans le diocèse de Limerick. C'est une nécessité pour les PP. anglais d'avoir un chef des Missions qui s'y entend. Autrement nous ne réussirons pas. Tout le monde en convient.

Comme le P. Held a refusé le Provincialat de l'Amérique, j'étais obligé d'élire un autre Père: le P. Ruland sujet excellent sous tous les rapports, qui est jeune dans la Congrégation, mais aussi selon l'avis du P. Bernard le seul qui peut s'acquitter de cette charge difficile, et qui sera agréable à tout le monde ».

12. - 1854 I 25. - VG R. Smetana nuntiat P. i N. Mauron, se pridie rescriptum diei 13 I 1854 (doc. 11) accepisse.

Ex epistula VG R. Smetana ad P. em N. Mauron, Koblenz 25 I 1854. -
Orig.: AG XV D 42.

Der Zweck dieser Zeilen ist nur, Sie in aller Eile in Kenntnis zu setzen, daß gestern die Confirmation der Provinziale angekommen ist. Der H. Vater hat alles so bestätigt, wie ich es vorgeschlagen habe. [...] Ich bin jetzt so mit den nöthigen Ausfertigungen überladen, daß ich Ihnen die Patente schwerlich vor 10 Tagen werde zuschicken können.

13. - 1854 I 30. - P. A. Mangold nominatur Superior Prov. Austriacae, «anno praeterito reconstitutae».

Litterae patentes VG R. Smetana ad P. em A. Mangold, Koblenz 30 I 1854. - Orig.: AG XV E 56 a.

Plurimum Reverendo Patri et in Christo dilecto Fratri nostro
Adamo Mangold CSSR.

Cum Decreta Pontificia de diebus 6 Septembris et 8 Octobris a. p. Congregationem Transalpinam SS. Redemptoris immediate jurisdictioni S. Sedis subjecerint, expirante proxime actualium Provincialium Triennio, novis cum Consultoribus meis Superiores Provinciales elegi, et Sanctitatem Suam humillime deprecatus sum, ut Ipsi has nostras electiones Apostolica Sua auctoritate confirmare placeat. Quibus precibus SS. mus Dominus noster Pius PP. IX clementer annuere, et in audentia, quam Reverendissimus et Illustrissimus Sacrae Congregationis Episcoporum e Regularium Secretarius die 13 h. m. habuerat, has electiones ratas habere et confirmare dignatus est (63).

In vigore ergo hujus apostolicae confirmationis Te, Plurimum Reverende Pater, zelo Tuo, Tuaque pietate et prudentia confidentes, Superiorem Provinciae Austriacae anno praeterito reconstitutae (64), Consultores autem Tuos, et quidem primum simul et Admonitorem Admodum Reverendum Patrem Ludovicum Coudenhove, alterum Secretarium Admodum Reverendum Patrem Ioannem Kral constituimus (65), omnibusque Rectoribus, Superioribus, Presbyteris ac ceteris Congregationis nostrae Alumnis Provinciae Austriacae adscriptis vel in posterum adscribendis praecipimus, ut Tibi debitum obsequium debitamque reverentiam et obedientiam praestent.

Pro residentia domum nostram Vindobonensem B. M. V. ad Scalas, cujus reconstitutionem Augustissimus e piissimus Austriae Imperator nuperrime

(63) Rescriptum diei 13 I 1854 supra doc. 11.

(64) An. 1853 tamen Prov. Austriaca non fuit restituta ut Provincia independens, uti vidimus supra.

(65) In inventario archivi generalis (I 107) hoc documentum indicatur ut «Litterae patentes confirmantes P. em Mangold in suo munere pro novo triennio». Vox *confirmantes* minus recte ponitur, quia prius non erat Provincialis vero sensu; potius *constituentes*, ut in ipso documento.

decrevit, tibi assignamus (66). Facultates novis Provincialibus easdem ac praecedentibus concedendas iudicavimus, et impertientes Tibi praesentibus has facultates in Domino Te monemus, ut juxta Sacros Canones et nostrae Congregationis Regulas et Constitutiones Provinciam Tibi conceditam gubernes, et vitae communi et regulari disciplinae sedulo et indefesse invigiles.

Datum Confluentiae in Domo nostra ad S. Ioannem Baptistam die 30 Januarii 1854 (67).

L.S.

Rudolphus Smetana CSSR
Vicarius Generalis

14. - 1854 II 9. - VG R. Smetana transmittit P.i A. Mangold litteras patentes nominationis suae.

Epistula VG R. Smetana ad P.em A. Mangold, Koblenz 9 II 1854. - Orig.: AG XV E 56 b (68).

Plurimum Reverendo Patri et in Christo dilecto Fratri nostro
Adamo Mangold CSSR, Superiori Provinciae Germanicae (69).

Transmitto Tibi sub A litteras patentes nominationis Tuae in Superiorem Provinciae Germanicae, et sub B circulare, cuius promulgationem in omnibus communitatibus Provinciae Tuae instituas (70).

Facultates, quas anno 1851 Superioribus Provincialibus concessi (71), praecessor Tuus Tibi communicabit.

De nominationibus Rectorum et Superiorum singularum domorum serius Te certiore reddam (72).

Omnia demum prospera Tibi imprecor et Deum Omnipotentem per intercessionem B.M.V. Immaculatae et S.P.N. Alphonsi imploro, ut Tibi et regimini Tuo benedicant.

Confluentiae die 9^a Februarii 1854.

Rudolphus Smetana CSSR
Vicarius Generalis

(66) Cfr supra nota 41.

(67) Hic dies 30 I 1854 nominationis Superioris Provinciae Austriacae independentis, etiam est dies divisionis praeae Provinciae Germanicae, quamquam divisio in documentis non expresse apparet uti hac die perfecta. - Ex documento modo transcripto liquet, quod minus recte dicitur apud MADER 48 et HOSP, *Erbe* 416, P.em Mangold nominatum esse Superiorem Prov. Austriacae « modo definitivo » mense februario 1854. Nominatio facta est die 30 I 1854, annuntiatio subditis et executio factae sunt mense februario (die 18 et 21), uti infra videbimus. Etiam M. A. HUGUES, *Beiträge zur Geschichte der Congreg. des allerh. Erlösers*, ms in AG, 464 dicit Provinciales esse nominatos mense febr. 1854.

(68) Hanc epistolam, m.p. P.is Smetana exaratam, inter ea, quae P. Mangold reliquit, inveni. Ideoque dubium non est, eam revera a VG Smetana P.i Mangold esse transmissam.

(69) Erronee pro « Provinciae Austriacae », uti patet ex doc. transmissio 13.

(70) Litterae circulares VG Smetana ad CSSR Transalpinam diei 30 I 1854. - Exemplaria a VG Smetana m.p. subscripta: AG XV D 44 et E 55, XXII R 3. - Edit.: *Doc Misc.* 382-384.

(71) Una cum diplomate nominationis Provincialium VG Smetana die 2 I 1851 pagellam facultatum transmiserat (AG XV E 12).

(72) Nominaciones Rectorum mense martio tantum factae esse videntur. In Finale die 11 III nominatio novi Rectoris P.is B. Pajalich innotuit ac executata est (*Chronica di Finale*).

15. - 1854 II 18. - P. F. Bruchmann annuntiat electionem P. is A. Mangold Superioris Prov. Austriacae et P. is F. Vogl Superioris Prov. Germanicae (73^a).

Epistula P. is F. Bruchmann ad quendam superiorem (73); *Alt-Ötting 18 II 1854*. - Orig.: AG XV E 57 (74).

Hochwürdiger Pater Superior!

In Folge der von Sr. Heiligkeit Papst Pius IX bewilligten Trennung der früher ganz Oesterreich, Deutschland und Modena umfassenden Provinz in zwei Provinzen: eine österreichische, welche außer den Häusern in Oesterreich auch die Häuser im Herzogthum Modena in sich begreift, und eine deutsche, welcher die Häuser in Bayern, Preußen und Nassau unterworfen sind (75), hat unser hochwürdigster Generalvikar zum Provinzial für Oesterreich den hochw. P. Adam Mangold, Rektor von Montecchio (76) ernannt und ihm als Consultor Admonitor den hochw. P. Coudenhove, als Consultor Secretair den hochw. P. Kral zugetheilt.

Zum Provinzial für Deutschland wurde von ihm der hochw. P. Franz Vogl, Rektor in Vilsbiburg ernannt, als Consultor Adm. aber P. Franz Bruchmann, als Consultor Secr. P. Johann Schoefl bestimmt.

Indem ich Ihnen für alle Liebe und allen Gehorsam, die Sie mir während der sechs Jahre meines schwierigen Provinzialates erwiesen haben (77), vielfach danke, empfehle ich mich Ihnen und Ihrer Gemeinde frommen Gebete und bleibe in brüderlicher Liebe.

Ihr ergebener Mitbruder
P. Bruchmann
Sup. Prov. Germ.

Altötting den 18. Febr. 1854 (78).

230 ad diem indic.), in Montecchio die 16 III novus Rector P. I. Silva inauguratus est (*Cronica di Montecchio ad diem indic.*).

(73) Ex iis quae in postscripto dicuntur coniiicimus hanc epistolam missam esse ad P. em Ferdinandum Schranz, tunc superiorem hospitii in Modena. - Cfr *Catalogus CSSR Transalpinae ineunte an. MDCCCLII*, München [1852], 18.

(73^a) Iam die 9 II 1854 ipse VG Smetana nominationem P. is Mangold Patribus in urbe Wien degentibus annuntiaverat, quod die 25 II Ordinariatu Viennensi communicavit (doc. II supra sub I B).

(74) Exsistit in AG XXII R 3 aliud exemplar orig. huius epistulae, in lingua italica, P. i I. Silva, Rectori in Finale, transmissa.

(75) Vide divisionem accuratam quoad regiones et domos supra in doc. 4.

(76) Notetur quod hic etiam munus, quo P. Mangold usque illum diem fungebatur, dicitur Rector collegii in Montecchio. Vide ea quae dicta sunt supra in nota 59.

(77) Nominatio ad primum triennium die 30 XI 1847, ad secundum triennium die 1 I 1851 facta est.

(78) Huic epistulae sequitur postscriptum ad « Euer Hochw. P. Superior », m.p. a P. e Bruchmann exaratum, in quo i.a.: « P. Mangold ist hier und wird morg[en] sein Provinzialat antreten, wo auch P. Vogl verkündet wird ». Quia P. Mangold et P. Vogl Provincialatum inierunt die 21 II 1854, uti ex doc. 16 apparet, postscriptum exemplaris epistulae diei 18 II 1853 supra transcriptae appositum est die 20 II 1853.

16. - 1854 II 21. - P. A. Mangold et P. F. Vogl ineunt Provincialatum in Alt-Ötting.

Ex « *Chronica Provinciae Germanicae, postea Germaniae superioris, ab ejus origine die 21 Febr. 1854 (79) usque ad diem 1 Julii 1865* », p.5. - Ms in AG Pr.GS.

Separatio Provinciae Austriacae et Germanicae. - Triennio absoluto P. Vicarius generalis R.P. Adamum Mangold Superiorem Provinciae Austriacae et R.P. Franciscum Vogl Superiorem Provinciae Germanicae nominavit. Natalitia ergo Provinciae Germanicae, a domibus in Austria et in Ducatu Mutinensi separatae, in annum 1854 sunt reponenda (80), et hac ratione habita Capitulum generale eidem Provinciae sextum inter reliquas Provincias locum assignavit (81).

Die 21 Februarii 1854 R.P. Bruchmann, hucusque utriusque Provinciae Superior (82), Vetero-Oettingae communitatem congregavit, definitivam separationem annuntiavit et R.P. Francisco Vogl, necnon R.P. Adamo Mangold, similiter praesenti, litteras formatas Vicarii generalis tradidit. R. Patri Mangold jam antea pecuniae, deposita, documenta et acta ad Provinciam Austriacam spectantia tradita fuerunt (83). Deinde R.P. Vogl sermonem habuit, in quo de suppressione Congregationis in Austria et Bavaria et de singulari ac vere mirabili Beatissimae Virginis, sanctuarium suum custodientis, protectione disserens, latius exposuit, quomodo eadem persecutiones, quibus adversarii nostri nos perdere studuerunt, in majorem Congregationis propagationem et prosperitatem cessarunt.

CONCLUSIO

Propter mutatas rerum circumstantias, peracta suppressione CSSR in Imperio Austriaco die 7 V 1848 exortas (nota 4), Provincia Austriaca nomen mutavit, et ob instantias Superioris Prov. F. Bruchmann (doc. 1 supra sub II) vi rescripti S.Congr.EE.RR. diei 24 IX 1849 (doc. 2 supra sub II) Provincia Germanica vocata est.

Postquam vero ad instantiam VG R. Smetana diei 14 IV 1852 (doc. 3 supra sub I B) decretum suppressionis revocatum fuerat (nota 31), mox de

(79) Chronica Prov. Germanicae superioris ergo iam in inscriptione diem natalitium Provinciae ponit diem 21 II 1854, qui est dies quo Superior Provincialis Vogl, nominatus die 30 I 1854, munus suum iniiit.

(80) Ad oram manu posteriori stilo plumbeo notatum est: « 10 Jan. 1853 », qui est dies in Prov. Monacensi vulgatus ut dies natalitius Provinciae (cfr supra nota 23).

(81) *Acta integra Cap.gen.* 554 n. 1135, 2. - Prima vice — in quantum scimus — ordo Provinciarum stabilitus fuit a VG Smetana in *Mandata et praescripta generalia ad regimen spectantia pro omnibus Provinciis Transalpinis CSSR*, Bischenberg 14 XI 1850 (Copia a P.e Mauron authenticata, Landser 20 II 1851, in Arch. Prov. Lugd.; photocopia in AG).

(82) Enuntiatio minus recta; P. Bruchmann Superior fuit « Provinciae Germanicae hucusque unitae ».

(83) Conservantur in AG XV E 59 varia documenta circa statum realem Prov. Austriacae post separationem Provinciarum; i.a. 2 « *Empfangs-Bestätigungen* » subscriptae a P.e Mangold, Alt-Ötting 18 II 1854, ac sigillo Superioris Prov. Germanicae munitae.

restituenda Prov. Austriaca et quidem a Prov. Germanica separata, a.v. de divisione Prov. Germanicae agi coeptum est (doc. 1). RM V. Trapanese cooperante (doc. 2 et 3) eodem an. 1852, 17 XII, rescriptum a S.Congr.EE.RR. obtentum est (doc. 4), quo Rectori Maiori commissum est «ut indulgeat pro constitutione duarum Provinciarum», id quod RM fecit die 10 I 1853, concedens P.i Smetana «facultatem constituendi Provinciam Austriacam a Superiore Provinciali separatim regendam» (idem doc. 4). Nullo modo dicitur, nec in rescripto S.Congr.EE.RR., nec in nota a RM Trapanese huic documento apposita, ipsam divisionem et novam erectionem actibus perfici in ipsis documentis relatis, ideoque nec dies 17 XII 1852 (contra DE MEULEMEESTER; nota 22), nec dies 10 I 1853 haberi potest tamquam dies divisionis et erectionis (contra *Catalogos gen.* et *Catalogum Prov. Germ. super.*, BRANDHUBER, ZETTL, «traditionem» in Prov. Monacensi; nota 23).

Rescriptum iam die 22 I 1853 in manibus VG Smetana erat (doc. 5), sed ex officio non esse videtur publicatum (nota 25), nec nobis innotuit actus aut documentum, quo divisio Prov. Germanicae vel erectio novarum Provinciarum explicite peracta sit. Exstant vero varia documenta circa nominationem novi Superioris Prov. Austriacae, qua supponitur (vel saltem includitur) erectio Provinciae separatae; haec ergo documenta nobis praebere possunt notitiam diei divisionis Prov. Germanicae.

VG Smetana die 5 VIII 1853 facultatem dedit constituendi P.em A. Mangold *Vice-Provincialem* Austriacum P.i Bruchmann (doc. 6), qui tamen hac facultate, ratione nobis ignota, usus non est (nota 26 et 29). Tunc ipse Vicarius gen. P.em Mangold nominavit, et quidem Superiorem *Provincialem*, die 15 X 1853 (doc. 7). Haec nominatio P.i Mangold communicata est die 28 X 1853 (doc. 8) et saltem in domibus in Ducatu de Modena sitis aliquomodo divulgata est (doc. 8; nota 46). Quia tamen P.i Mangold in CSSR mensibus oct.-dec. 1853 nunquam titulus *Provincialis*, sed semper *Vice-Provincialis* tribuitur (nota 34), supponendum esse censemus documentum diei 15 X 1853 pro magistratibus austriacis praecipue exaratum fuisse (nota 35). Constat enim P.em Mangold die 30 X 1853 ex Montecchio profectum esse (doc. 8), ut curam de restituenda CSSR in Austria gereret, postquam pridie P.em I. Pigioli Vice-Rectorem in Montecchio constituerat (doc. 9), quo munere paulo post P. M. Walleczek per aliquot tempus functus est (doc. 10^b; nota 48).

Quamquam dies non certe noscitur, videtur P. Smetana die 8 XI 1853 P.em Mangold *Vice-Provincialem* nominasse (nota 40), res quae probabiliter ut «versio pro usu interno Congregationis» nominationis diei 15 X habenda est (doc. 10). Dici igitur posse videtur mense oct.-nov. 1853 et probabiliter die 8 XI domus in Imperio Austriaco et in Ducatu de Modena sitas in *Vice-Provincia* iunctas fuisse, quae Vice-Provincia tamen ita cum domibus in Germania sitis unita manebat, ut administrationem a Superiore Prov. Germanicae omnino separatam ac independentem non efformaret (doc. 10^a).

Die 13 I 1854 Summus Pontifex annuit propositae electioni P.is Mangold in Superiorem Prov. Austriacae a Prov. Germanica separatae (doc. 11). Die 24 I VG Smetana rescriptum accepit (doc. 12), et die 30 I P.em Mangold

Superiorem Prov. Austriacae nominavit (doc. 13), quae nominatio ei die 9 II transmissa est (doc. 14). Eodem die 30 I, virtute eiusdem rescripti diei 13 I, P. F. Vogl nominatus est Superior Prov. Germanicae.

Die ergo 30 I 1854 Prov. Austriaca et Prov. Germanica pleno iure iuxtapositae sunt, a.v. divisio Prov. Germanica perfecta est, et quidem reconstitutione priscae Prov. Austriacae et erectione novae Prov. Germanicae. Postquam die 18 II P. Bruchmann separationem Provinciae subditis suis annuntiaverat (doc. 15), die 21 II in Alt-Ötting ambo Provinciales, P. Mangold et P. Vogl, Provincialatum suum inierunt (doc. 16). Dies 21 II est ergo dies executionis nominationis, sed dici nequit, Prov. Germanicam hac die esse constitutam (contra *Chronicam Prov. Germanicae superioris*; nota 79).